

VLAAMS PARLEMENT

ZITTING 1995-1996

OPENBARE COMMISSIEVERGADERING

HANDELINGEN

COMMISSIE VOOR ONDERWIJS, VORMING EN WETENSCHAPSBELEID

VERGADERING VAN DINSDAG 23 APRIL 1996

Interpellatie van de heer Christiaan Vandenbroeke tot de heer Luc Van den Bossche, minister vice-president van de Vlaamse regering, Vlaams minister van Onderwijs en Ambtenarenzaken, over problemen bij het doorverwijzen van kinderen naar het buitengewoon onderwijs

VOORZITTER : De heer Gilbert Vanleenhove

– *De interpellatie wordt gehouden om 14.05 uur.*

Interpellatie van de heer Christiaan Vandenbroeke tot de heer Luc Van den Bossche, minister vice-president van de Vlaamse regering, Vlaams minister van Onderwijs en Ambtenarenzaken, over problemen bij het doorverwijzen van kinderen naar het buitengewoon onderwijs

De voorzitter : Aan de orde is de interpellatie van de heer Vandenbroeke tot de heer Van den Bossche, minister vice-president van de Vlaamse regering, Vlaams minister van Onderwijs en Ambtenarenzaken, over problemen bij het doorverwijzen van kinderen naar het buitengewoon onderwijs.

De heer Vandenbroeke heeft het woord.

De heer Christiaan Vandenbroeke : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, waarde collega's, het probleem dat hier ter sprake komt, is mijns inziens een klassiek probleem, dat zeer regelmatig aan de orde komt. Hierbij kan het inderdaad gebeuren dat – volkomen te goeder trouw – hetzij het schoolteam, hetzij PMS-mensen, een bepaalde doorverwijzing als vrij ideaal interpreteren en die dus ook aanbevelen. Gelukkig is het natuurlijk zo dat het uiteindelijk de ouders zijn die bepalen wat er met het kind gebeurt, maar toch kan het ertoe leiden dat men tot heel vreemde situaties komt. Het gebeurt dat men alle adviezen gewoon negeert en dat men dan inderdaad ertoe kan overgaan dat men zijn kind of zijn kinderen eventueel in een school in de nabijheid, dus in een concurrerende instelling, toch laat doorgaan.

Vandaar de afronding van deze vraag : zeer goed wetende dat boven alles die vrije keuze van de ouders moet spelen, vraag ik me toch af, mijnheer de minister, of u daarin echt niet kunt optreden ?

De voorzitter : De heer Deswaene heeft het woord.

De heer Roland Deswaene : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, ik zou – vanuit mijn vroegere

beroepservaring – heel even willen aansluiten bij dit toch wel belangrijke onderwerp dat hier door de heer Vandenbroeke naar voren wordt geschoven.

Een eerste belangrijk feit is dat wanneer het PMS-centrum geen zeer goede verstandhouding heeft met de school, het zeer moeilijk wordt om uitvoering te geven aan het advies dat men heeft opgesteld. Men moet eerst en vooral rekening houden met de schroom die er bij veel ouders nog is. Vele ouders zien er nog altijd tegen op dat hun kind naar – wat zij dan noemen – een school voor gehandicapten moet gaan.

Ten tweede is er in vele gevallen nog de problematiek van de school zelf. De school die natuurlijk een veel grotere invloed heeft op de ouders, omdat die er dagelijks contact mee hebben. In sommige gevallen kan een klas of een betrekking in gevaar komen wanneer één of meerdere leerlingen worden doorverwezen naar het buitengewoon onderwijs. Het is niet meer dan logisch dat sommige scholen dit dan met alle mogelijke middelen proberen te beletten. Het is natuurlijk wel zo dat als de school wél meewerkt, ook de ouders nog moeten meewerken.

Er zijn ook nog de CABO's. Ik wil natuurlijk niet alle schuld bij de CABO's leggen.

Ik beken dat ik de voorbije jaren daar weinig ervaring mee heb opgedaan. Ik weet bijgevolg niet of de toestand is gewijzigd. Maar die CABO's functioneren vrij traag. Dat komt wellicht ten dele omdat in de bestuursorganen van de CABO's vooral vrijwilligers actief zijn. Die mensen nemen die taken na hun gewone dagtaak op, en ze worden daarvoor wellicht niet goed vergoed. Het gebeurt bijgevolg geregeld dat inzake een dossier dat door een PMS-centrum wordt ingeleid bij een CABO, pas na zes maanden, of soms zelfs nog na langere tijd, een beslissing wordt genomen. Ik weet eveneens dat de KABO's, als de ouders de beslissing niet aanvaarden, kunnen aankloppen bij de vrederechter. Maar ik weet niet of dat dikwijls gebeurt, en of, in dat geval, de vrederechter aan die wens

Deswaene

dan tegemoetkomt. Ik weet zelfs niet of daarover cijfers beschikbaar zijn.

Om het probleem op te lossen, denk ik dat er een grotere medewerking van de ouders en de scholen moet worden aangemoedigd. Misschien moet er een systeem worden opgezet, waarbij leerlingen die in het buitengewoon onderwijs terechtkomen, nog gedurende één jaar in rekening zouden kunnen worden gebracht bij de bepaling van het lestijdenpakket. Ik weet niet of dit haalbaar is. Verder denk ik dat het aandeel van de beroepskrachten in de CABO's moet worden vergroot. Dat zou moeten toelaten om sneller te reageren op de vragen die meestal vanuit de PMS-centra komen.

De voorzitter : Minister Van den Bossche heeft het woord.

Minister Luc Van den Bossche : De hier aangesneden kwestie behoort tot de moeilijkste problemen in het onderwijsveld. Dat geldt zowel wat de principes betreft, als wat de concrete realiteit aangaat. Inzake de principes bestaat er een soort vierhoeksverhouding, waarbij het belang van het kind het beoogde doel vormt. De opdracht bestaat erin om een systeem te ontwerpen waarbij het belang van het kind niet enkel primeert, maar ook maximaal in realiteit wordt omgezet.

De tweede partner of de tweede pool in die vierhoeksverhouding, wordt gevormd door de ouders. De ouders worden geacht om wettelijk – ik zou bijna zeggen : juris tantum, tot op het ogenblik waarop zij geheel of gedeeltelijk uit de ouderlijke macht worden ontzet – het belang van het kind te verdedigen. Dat is een vorm van juridische fictie. Want het is niet steeds zo dat in de realiteit de ouders echt het belang van het kind dienen. Ze denken wel dat ze dat doen – behoudens gevallen van kindermishandeling, enzovoorts, wil ik dat best geloven. Maar dikwijls stelt men een discrepantie vast tussen wat ouders als het belang van het kind opvatten, en het werkelijke belang van het kind.

De derde factor is de school. De school heeft natuurlijk soms de neiging het eigen belang te laten primeren en dat van het kind slechts op de tweede plaats te stellen. Ik denk dat scholen soms de neiging hebben rekening te houden met de omkadering van het volgend schooljaar, wanneer ik merk dat kinderen tussen 1 en 15 februari worden doorgestuurd. Daarop alludeerde mijnheer Deswaene.

De vierde poot is het PMS. De moeilijkheid is dat men in Vlaanderen niet over hét PMS kan spreken. De diverse PMS-centra functioneren op sterk uiteenlopende wijzen. Het PMS is een soort van Fremdkörper, dat weliswaar met enige deskundigheid advies geeft, maar dat lang niet altijd wordt gevolgd.

Respecteren we de traditie in het onderwijs ingeschreven keuzevrijheid van de ouders, dat is de eerste vraag. Die keuzevrijheid – zowel inzake schoolkeuze als inzake studiekeuze – is grondwettelijk gewaarborgd. Dit moeten we als vertrekpunt nemen. De overheid – hoe goedbedoeld ook – mag zich niet in de plaats van de ouders stellen. De uiteindelijke beslissing ligt bij de ouders. De adviezen van schoolteams, PMS-centra en dergelijke meer inzake de meest aangewezen opleiding voor een bepaald kind zijn uiteindelijk slechts aanbevelingen aan de ouders.

Binnen het gewoon onderwijs namen we al een aantal initiatieven die de doorverwijzing naar het buitengewoon onderwijs in bepaalde gevallen overbodig maken. Ik verwijs hier naar remediëring door taakleraren, zorgverbreding, geïntegreerd onderwijs, remedial teaching, enzovoort, initiatieven die werden ontwikkeld om extra zorg te kunnen verlenen aan een aantal kinderen die het moeilijk hebben in het gewone onderwijs.

Voor sommige kinderen blijft een oriëntering naar het buitengewoon onderwijs echter noodzakelijk. Heel wat ouders vinden dit niet zo evident en kunnen niet aanvaarden dat hun kind naar het buitengewoon onderwijs wordt doorverwezen. Ik heb wel de indruk dat dit de laatste jaren iets verbeterd is. De drempel naar het buitengewoon onderwijs is iets verlaagd. Een van de redenen hiervan is waarschijnlijk de inburgering van het type 8 onderwijs. In 1988 was er heel wat meer protest van de ouders dan vandaag. Ook nu is er soms nog wat weerstand. Ik keur dat niet goed, maar ik stel het vast.

De begeleidende instanties, het PMS en de school, kunnen pogen bij te sturen, maar de uiteindelijke beslissing ligt bij de ouders. Zo blijven er ouders die – ondanks alle adviezen en ondanks de begeleiding van verschillende instanties – het verwijzingsattest naar het buitengewoon onderwijs naast zich neer wensen te leggen. Hierdoor kan het belang van het kind – ik laat gevallen van kindermishandeling en verwaarlozing buiten beschouwing – zwaar worden geschaad.

Op 22 juli 1993 pasten we een besluit van de Vlaamse regering aan en werden de commissies voor het Buitengewoon Onderwijs opgericht en de procedure en de samenstelling ervan voorzien. Dit is de procedure van de CABO's tegen de weigering van de ouders waarop de heer Deswaene allusie maakte. Ik geef toe dat die CABO's soms traag werken. Ze werken echter onafhankelijk, ik heb daar geen invloed op. Ik heb al aangedrongen op een snellere afhandeling van de dossiers. De CABO's stellen dat zij de problemen goed dienen te doorgronden en voorzichtig dienen te zijn. Ik heb geen cijfers over doorverwijzing naar de jeugdrechtbank, maar dit gebeurt zelden. De rechtbanken treden hier ook met de nodige schroom op. De jeugdrechters zijn niet noodzakelijk ge-

Van den Bossche

specialiseerd in deze materie. In de mij bekende gevallen volgde de rechter wel de adviezen van de CABO.

Juist omdat de CABO daar heel spaarzaam gebruik van maakt. Als de CABO's er morgen meer gebruik van zullen maken – ook in twijfelachtige gevallen –, vermoed ik dat een aantal rechters zich meer schroomvallig zullen opstellen, en minder gemakkelijk zullen volgen. In zekere mate zou men kunnen stellen dat de CABO de rechtbank amper raakt. Dat klopt, maar als dit wel gebeurt, ontstaat meteen ook een sterk dossier, omdat de rechtbank geneigd is de deskundigheid van de CABO tot de zijne te maken.

Algemeen hoop ik dat dankzij het decreet dat we kunnen stemmen over de subsidiëring van de oudervereniging, die ouderverenigingen een grote rol zullen spelen om dit aan de andere ouders uit te leggen. Mij valt altijd op dat nageenog alle ouders waarvan de kinderen in het buitengewoon onderwijs zitten, een dubbele boodschap hebben. Enerzijds hadden ze het moeilijk met de beslissing om hun kind erheen te sturen. Anderzijds geven ze toe dat hun kind zich na één of twee jaar rustiger gedraagt, voortuitgang maakt en minder problemen heeft.

Misschien moet men via de oudervereniging de ouders die met deze verwijzing worden geconfronteerd, in contact brengen met ouders die dit al eerder meemaakten. Andere mensen die hen uitleg geven, zoals de minister of de administratie, worden ervan verdacht voor hun eigen winkel te pleiten. Mensen die daarentegen niet-professioneel met dezelfde gevoelens zijn geconfronteerd, kunnen makkelijker aan elkaar doorgeven wat ze hebben doorstaan en nog steeds meemaken. Op deze manier kan de situatie dus worden verbeterd met inachtnaam van de heersende principes.

Op de achtergrond situeert zich een probleem waar ook ik machteloos tegenover sta. Zoals ik al dikwijls in deze commissie heb gemeld, groeit type 8 aan met een snelheid waaraan – bij wiskundige extrapolering – alle Vlaamse kinderen over een aantal jaar in dit soort van onderwijs zullen zitten. Het gaat om een jaarlijkse groei met drie procent. Dat zou niet mogen. Blijkbaar vindt momenteel een soort afstooteffect plaats bij de gewone scholen, in combinatie met een verlaging van de drempel van type 8. Ten gevolge hiervan is nu ook de drempel van type 1 gezakt. Ook daar is sprake van een stijging. Gezien het laat-tijdig doorstromen in type 8 of type 1 wordt het verhaal voortgezet in het BUSO. Daar loopt dus iets fout, maar wat kan de overheid eraan doen? Dat is niet eenvoudig. De overheid kan zich niet zomaar in de plaats stellen van PMS-centra en dergelijke, die plaatselijk op enige deskundigheid kunnen bogen.

Ten tweede stelt zich het probleem dat de kinderen te laat worden doorgestuurd. Ze worden er gehouden tot het

vierde of vijfde studiejaar. Dan realiseert men zich plots dat ze bijna twaalf zijn, en stuurt men ze door. Het vrij PMS te Leuven heeft onder leiding van de heer Dens op dit vlak een experiment uitgevoerd. Daaruit bleek dat, als de kinderen op hun zevende worden doorgestuurd, het vaak mogelijk is om ze na één of twee jaar terug te sturen en te reïntegreren in het gewoon onderwijs, waar ze het normale curriculum afronden. Als ze echter laattijdig komen, beëindigen ze het BLO en worden ze van daaruit bijna automatisch doorgestuurd naar het BUSO. Dat hoort niet zo, maar we staan er voor een deel machteloos tegenover.

Het is een vierhoeksverhaal : school-ouders-PMS-kind. Het hele systeem is gemaakt voor het kind, maar dit komt niet altijd juist terecht. Er bestaat eigenlijk maar één remedie voor. Het is een opvoedings- en cultuurkwestie. Het PMS-niveau hoeft niet zomaar te volgen wat de school voorstelt. Sommige PMS-centra zijn vriendelijk voor de scholen en doen daar aan klantenwerving. Ook de ouders moeten worden opgevoed om tot een juist besef te komen. Het is een proces waar we dag aan dag aan moeten sleutelen. Wat de ouders betreft, vestig ik mijn hoop op het initiatief met betrekking tot de ouderverenigingen. Er kan heel wat worden opgelost als sommige ouders die al met het probleem zijn geconfronteerd, de ouders die het nu meemaken, begeleiden.

De voorzitter : De heer Vandenbroeke heeft het woord.

De heer Christiaan Vandenbroeke : Ik zal het kort houden. Ik neem aan dat u meer dan gelijk hebt, mijnheer de minister, als u zegt dat dit soort van situaties heel wat oorzaken hebben. Ik licht er eentje uit. Als u de PMS-centra echt per net gaat inbedden, wordt het dan niet extra aantrekkelijk andere belangen dan die van het kind voorop te stellen? Een tweede vraag, zijn er cijfers bekend over de kansen op een terugstroom bij een overstap naar het buitengewoon onderwijs? Gebeurt dit courant of gaat het om een kleine minderheid? Als dit met enige regelmaat voorkomt, moeten die cijfers toch bekend zijn?

Minister Luc Van den Bossche : Wat bedoelt u met terugstroom?

De heer Christiaan Vandenbroeke : Terugkeer naar het gewone onderwijs.

Minister Luc Van den Bossche : Bij uw eerste vraag : er zijn twee soorten relaties school-PMS. Enerzijds binnen de ARGO, waar het PMS in principe onafhankelijk is van de school. Het is dus niet klantgebonden. Anderzijds is er het vrije PMS dat leeft van zijn klanten. Qua resultaat zien we geen verschil. Theoretisch gezien zou het onafhankelijke PMS beter moeten presteren maar in werkelijkheid maken de twee dezelfde fouten. De sfeer en de directie van het PMS hebben het meest invloed op de werking. Het voorbeeld dat ik u gaf, waar men zeer correct werkt, was een vrij PMS. De directie daar heeft een

Van den Bossche

heel geprofileerde mening. Men liep daar eigenlijk het risico klanten te verliezen maar dat is niet gebeurd. Dat PMS draait wel om een gewichtig persoon. Je merkt dus weinig verschillen, allebei plegen ze misbruiken. Soms doet men al eens iets om een bepaald net te helpen. Soms gebeurt ook het omgekeerde. Ik heb van nabij zo'n situatie meegemaakt. Een kind dat bij de geboorte zwaar hersenletsel opliep, werd op vierjarige leeftijd getest door een PMS. Op die leeftijd is een IQ-bepaling zeer betwistbaar. Het resultaat was 55, ik wil daar een foutmarge in calculeren van 15 tot zelfs 20 percent, ik wil dus tot een IQ van 70 gaan maar het blijft in elk geval betwistbaar. Dit is dus een type 2-geval dat later zal overgaan naar een BUSO-opleiding type 1. Verder zal dit kind zijn hele leven in een beschutte omgeving moeten doorbrengen. De ouders verzetten zich daartegen, willen dat niet aanvaarden. Ze raadplegen een PMS-centrum van een ander net en slagen erin het kind tot het gewone kleuteronderwijs toe te laten. Dat heeft uiteraard maar één jaar geduurd. Zo'n zaken gebeuren. Ondanks de wijzigingen die we kunnen aanbrengen, zal er mijn inziens weinig veranderen.

Ik weet niet of er cijfers bestaan over de terugstroom, maar die is relatief klein. Sommige PMS-centra verzetten zich tegen verlengde kleutertijd. Daardoor komen kinderen laattijdig in type 8 terecht of ze falen in het eerste leerjaar en komen dan pas in type 8 terecht. Soms is verlengde kleutertijd nochtans aangewezen. Een PMS-centrum in Oost-Vlaanderen gaat er prat op nooit verlengde kleutertijd te geven. Dat zie ik en ik kan niets doen. Maar zo'n kind zal in het derde of vierde leerjaar naar het BLO of type 8 sukkelen in de plaats van een verlengde kleutertijd te doorlopen. Dit is een moeilijk probleem. Ik denk dat ons systeem goed is maar het staat of valt met de moraliteit, wijsheid en volwassenheid van alle betrokkenen.

De voorzitter : Het incident is gesloten.

We gaan verder in besloten vergadering.

[...]

– *De vergadering wordt gesloten om 15.40 uur.*
